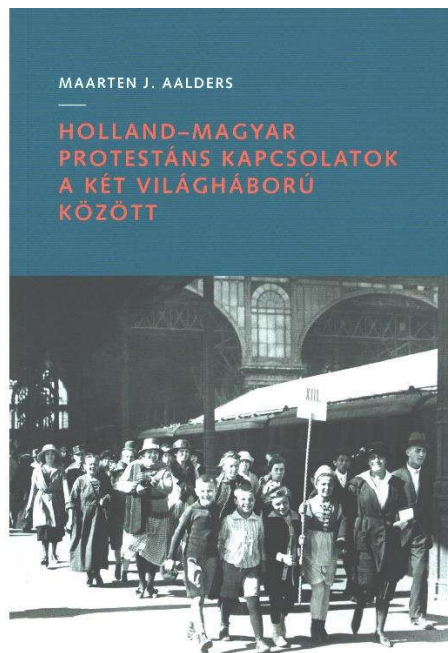


<https://doi.org/10.59424/debreceniszemle/2024/32/1/140-142>

Magyar gyermekek és holland protestánsok

Maarten J. Aalders: *Holland–magyar protestáns kapcsolatok a két világháború között*. Budapest: Kálvin Kiadó, 2023.



A tavalyi évben jelent meg a Kálvin Kiadó gondozásában Maarten Johan Aalders (1954) holland egyháztörténész könyve a *Holland–magyar protestáns kapcsolatok a két világháború között* címmel. A kötet a 2021-ben publikált holland eredeti fordítása, mely a hollandiai Vuurbaak kiadónál *Nederlandse en Hongaarse protestanten gedurende het interbellum* [Holland és magyar protestánsok a két világháború között] címmel jelent meg. Aalders református lelkész, teológiai tanulmányait Amszterdamban (Vrije Universiteit) végezte, majd lelkészként különböző gyülekezetekben szolgált (Woubrugge 1982-től, Amstelveen 1990-től). 1990-ben védte meg doktori

disszertációját, több teológiai és egyháztörténeti jellegű könyvet és tanulmányt is publikált, mint például: *Ethisch tussen 1870 en 1920* (1990) *De komst van de toga* (2001) *Een handjevol verkeners?* (2012) *Heeft de slang gesproken?* (2013) *Gereformeerden onder elkaar* (2015).

2016-ban Aalders részt vett egy kutatási projektben, melynek során a budapesti Ráday Levéltárban Sebestyén Jenő holland nyelvű leveleit tanulmányozta és digitalizálta az amszterdami Vrije Universiteit megbízásából. Ettől kezdve foglalkozott intenzíven a magyar–holland kapcsolatokkal, elsősorban a két világháború közötti időszakokkal. Ennek a kornak legfontosabb magyar–holland kapcsolódási pontja az első világháború utáni gyermekmentő akció volt. Magyar gyermekek tízezreit vitték vonattal holland (de később belga, svájci, angol és svéd) befogadó szülőkhöz, hogy ott a háborús trauma, az éhezés és a nélkülözés megpróbáltatásait némileg enyhítsék. A cél az volt, hogy néhány hetes pihenés után a gyermekek visszatérjenek hazájukba. Azonban voltak olyanok, akik tovább maradtak, tartózkodásuk hosszú hónapokra, néha évekre nyúlt, sőt egyes magyar gyermekek örökre Hollandiában maradtak, ahol új családra, szülőkre, otthonra találtak. A gyermekvonat akció humanitárius jellege mellett katalizátorként is szolgált a két ország kapcsolatában.

A magyar–holland együttműködés szorosabbá vált a kereskedelem,

a gazdaság a turizmus, a kultúra, az irodalom terén, de politikai és egyházi szinten is. Aalders gyermekvonatokkal kapcsolatos kutatásait a Kampeni Teológiai Egyetem *Neo-Calvinism Research Institute* kutatójaként végezte és részt vett egy nemzetközi kutatócsoport munkájában, melyben a kampeni teológia mellett a belgiumi Leuveni Katolikus Egyetem, az ELTE és a Debreceni Egyetem is részt vett. A kutatások eredményeit Maarten J. Aalders Réthelyi Orsolyával és Pusztai Gáborral közösen szerkesztett *A gyermekvonatok. Élő hid Magyarországra, Hollandia és Belgium között az első világháború után* című tanulmánykötetben tárta a nyilvánosság elé.

Aalders legújabb könyve az eddigi kutatások kibővítésének és elmélyítésének eredménye. A monográfiából kiderül, hogy a nagyívű humanitárius akció mellett, melyet itthon egyszerűen csak a „gyermekvonatokként” szoktak emlegetni, a holland protestánsok számos más területen kerestek kapcsolatot és nyújtottak segítséget Magyarországnak, illetve a magyar protestánsoknak. Az első világháború után több vonatnyi segélyt küldtek Budapestre, árvaházat, iskolát alapítottak, megszervezték a gyermekétkeztetést, egyházi delegációk sora érkezett hazánkba, teológiai hallgatók és oktatók cseréjét szorgalmazták. Az olvasó megtudhatja, hogy a hollandoknak a debreceni református teológiával és a Debreceni Egyetemmel is szoros kapcsolatuk volt ebben az időszak-

ban. Aalders rendkívül alapos munkát végzett. Kutatásaihoz a holland, angol, német és magyar nyelvű szakirodalom mellett magyarországi és hollandiai levéltárak elérhető és megmaradt anyagait is részletesen feldolgozta, valamint magánszemélyek hagyatékát is felhasználta. Részletesen kitér olyan személyek tevékenységére, akik a korszakban nagyban hozzájárultak a magyar-holland kapcsolatok erősödéséhez és fejlődéséhez. Ilyen kulcsfigurák voltak a volt holland miniszterelnök, Abraham Kuiper lányai, Henriëtte (1870-1933), Johanna (1875-1948) és Catharina (1876-1955) Kuiper, a budapesti holland főkonzul Jan Clinge Fledderus (1870-1946) és Sebestyén Jenő (1884-1950) református teológiai tanár is.

Aalders személyes érintettsége is kiderül a könyv előszavából. Itt a szerző leírja, hogy korábban még csak nem is hallott a magyar gyermekek hollandiai üdüléséről. Azzal tisztában volt, hogy az első világháborút követően osztrák gyermekek mentek Hollandiába, hiszen az egyik ilyen osztrák gyerek Aalders nagymamájánál töltött néhány hetet, és a kapcsolat később is megmaradt, de

hogy magyar gyermekek is nagy számban érkeztek volna Hollandiába a két világháború között, arról csak 1980-ban hallott először, amikor Budapesten Kemény Edittel, Aalders sógorának, Szepesi Dénesnek édesanyjával megismerkedett. Innentől kezdve érdeklődött kutatóként is a holland szerző a téma iránt. Könyvének magyar kiadását sógora, Szepesi Dénes László István (1939–2015) emlékének ajánlja.

Aalders könyve egy holland szemmel megírt, kiváló áttekintés a két világháború közötti időszak holland–magyar protestáns kapcsolatairól, annak motivációjáról, legfontosabb szereplőiről és máig tartó hatásáról. Reméljük, hogy a könyv ösztönözni fogja a magyar kutatókat, (egyház)történészeket, irodalomtörténészeket és néderlandistákat, hogy elmélyedjenek a témában és a holland-magyar kapcsolatok gazdag történetét itthon is feldolgozzák.

Pusztai Gábor
néderlandista, egyetemi docens
Debreceni Egyetem